

Motion till riksdagen 2005/06: MJ29

**av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)
med anledning av skr. 2005/06:88**

Ekologisk produktion och konsumtion – Mål och inriktning till 2010

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att konsumentefterfrågan skall styra produktion också av ekologiska livsmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det inte bör finna något politiskt mål för hur stor andel av svensk livsmedelproduktion som skall vara ekologiskt producerad.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statligt stöd inte bör utgå specifikt till ekologisk produktion.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mål för offentlig upphandling av ekologiskt producerade livsmedel inte bör införas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kommunala självstyret.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om enhetliga regler i EU för vad som skall betraktas som ekologisk produktion.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Kravs särställning som officiellt kontrollorgan och varumärkesorganisation.

Inledning

Vårt dagliga bröd och alla andra livsmedel vi behöver produceras av råvaror från de så kallade gröna näringarna. Några produkter förädlas mycket, andra inte alls. De som förädlas är självfallet föremål för behandling och beredning av människan. En manipulation om man så vill. Men redan när grödan växer

Fel! Okänt namn på

på åkern eller kon står i ladugården påverkas de av människan – lantbrukaren. Växterna genom jordbearbetning, tillförsel av näringsämnen och genom bekämpning av växtskadegörare. Djuren även de genom tillförsel av näring, bekämpning av skadegörare och sjukdomar och givetvis genom övrigt omhändertagande.

Detta är grundläggande för all livsmedelsproduktion men hur man behandlar och föder upp sina djur och hur man gödslar och sköter sin gröda varierar beroende på de förutsättningar som klimat och natur ger och på den kunskap man besitter. Det spelar också in om livsmedelsproduktionen är den huvudsakliga inkomstkällan eller om jordbruket mer är att betrakta som en hobby. I det senare fallet behöver inte så stränga ekonomiska ramar ställas upp och det ekonomiska överskottet kan närma sig noll eller rent av vara negativt. Det finns också olika ideologiska grunder för vilket sätt man producerar livsmedel på.

Föreliggande skrivelse tar fasta på det senare.

Bakgrund

I skrivelsen förebärs som grundläggande tema att livsmedel som produceras med de metoder som kallas ekologiska är miljömässigt bättre än andra och därför angelägna att stöda med allmänna medel.

Vad som kan konstateras är att ekologisk produktion tar avsevärt större arealer i anspråk och på så sätt bidrar till att hålla landskapet öppet. I vissa fall hjälper det därmed också till att vara bas för ”biologisk mångfald” då det kan erbjuda biotoper i gränsen mellan öppet och slutet landskap.

Övriga påstådda fördelar är inte unika för denna typ av produktionsmetod utan beror mer på lantbrukaren än på metoden. Detta framgår också av skrivelsen även om det är indirekt skrivet.

I dag finns ett av riksdagen antaget mål för hur stor andel av marken som skall odlas med ekologiska metoder och hur stor andel av mjölk och kött som skall produceras ekologiskt. I skrivelsen upprepas det flera gånger att konsumenternas efterfrågan skall avgöra utvecklingen. Det redogörs också för att 2–3 % av den totala livsmedelkonsumtionen består av livsmedel som är ekologiskt producerade. Målet är avsevärt högre nämligen 20 % av en odlade arealen och 10 % av mjölk och kött från idisslare. Då avkastningen generellt är lägre i den ekologiska produktionen går det inte att översätta procentandelar areal till procentandelar produktion. Skillnaden är emellertid så stor att man kan konstatera att målet vida överstiger efterfrågan.

Medborgarnas ovilja att lyda centrala påbud kan bero på att dessa livsmedel är i storleksordningen 30 % dyrare än andra. Merkostnaderna motsvarar i stort de ökade produktionskostnaderna men medför i praktiken inte något ökat bruksvärde för livsmedelkonsumenten. Livsmedel producerade med alternativa metoder har inte på grund av metoden högre näringsvärde eller bättre livsmedelssäkerhet, snarast tvärtom. I vissa fall kan det högre priset dock motiveras utifrån ett marknadsföringsvärde som, på felaktiga grunder, signa-

lerar miljöomsorg. Detta utnyttjas till exempel av vissa hamburgerrestauranter.

För att nå de politiska målen har under den senast mandatperioden staten tillskjutit miljardbelopp till den ekologiska odlingen och tiotals miljoner i marknadsföringsstöd av dess produkter.

Tack vara stödet och det högre priset är ekologisk produktion generellt sett något mer lönsam än konventionell produktion. Det är därför än mer anmärkningsvärt att staten pumpar in skattemedel för att marknadsföra dessa relativa högmarginalprodukter.

Förslagen

Eftersom medborgarna envist vägrar att köpa ekologiska livsmedel i den omfattning som politikerna vill kunde man tro att målsättningen skulle anpassas efter verkligheten. Detta särskilt som regeringen upprepade gånger säger att efterfrågan skall ligga till grund för avsättningen. Remissvar från till exempel Jordbruksverket har också denna inriktning. Regeringen vill i stället öka andelen livsmedel som produceras ekologiskt. Skrivelsen är ett stort steg bort från marknadsekonomi till förmån för planekonomi. Den planekonomi som prövats i verkligheten ledde till resursslöseri och i dess spår ofrihet. Det är olyckligt att regeringen inte tagit åt sig denna kunskap.

Regeringen avser dock att välja en annan väg. När nu konsumenterna vägrar köpa produkterna vänder man sig i stället till de inköpare som styrs av politiker – offentliga institutioner.

Det mål man ställer upp är att en fjärdedel av livsmedlen som upphandlas offentligt skall vara ekologiskt producerade. Bli skrivelsens förslag verklighet kan man konstatera att livsmedelskostnaderna för kommuner och landsting ökas dramatiskt.

Vår inställning

Vi anser att det är konsumenternas efterfrågan som skall styra produktionen av livsmedel. Detta är okontroversiellt och ligger till grund för såväl EU:s som Sveriges livsmedelspolitik.

Även produktionen av ekologiska produkter skall styras av konsumenternas efterfrågan. Produktionsformen i sig skall därför inte särbehandlas genom statliga stöd varken till produktion eller marknadsföring.

Inte heller bör något mål för offentlig upphandling ställas upp. I likhet med remissvaret från Sveriges kommuner och landsting menar vi att varje kommun själv bör avgöra om den vill ställa dessa villkor i upphandlingen. Menar regeringen allvar med att styra hela den offentliga sektorns upphandlingar är detta ett allvarligt ingrepp i det kommunala självstyret.

Fel! Okänt namn på

Däremot bör ekologiskt lantbruk, liksom annat lantbruk ha möjlighet att erhålla ersättning för de "tjänster" som utförs. Det kan gälla upprätthållande av biotoper som gynnar vissa växter eller djur. Det kan också gälla åtgärder som minskar näringsläckage etc.

Det är också viktigt att alla jordbrukare ökar kunskapen om hur näringsämnen och eventuella växtskyddsmedel rör sig och påverkar omgivningen. Det är ur allmän synpunkt viktigt att denna kunskap omsätts i praktiken. Fortsatt statlig delfinansiering av projekt som "Greppa näringen" kan därför vara motiverade.

Det är ur konkurrenshänseende viktigt att nationella regler inte medför högre kostnader vare sig det är högre punktskatter eller kostnadskrävande särregler. Detta gäller särskilt för lantbruket eftersom politiken är gemensam för hela EU. Oavsett produktionsform är det således viktigt att det inte ställs nationella särkrav som minskar konkurrensförmågan. Därför är det också angeläget att en gemensam standard för ekologisk produktion bestäms på EU nivå och att denna följs vid marknadsföring i respektive land.

Mot bakgrund av detta kan det därför vara olyckligt om Krav, vars regler är mer styrande jämfört med gemensamhetsreglerna, är godkänd kontrollorganisation. Med sitt vidare innehåll är Krav således numera helt att betrakta som en varumärkesorganisation, inte som en standard eller allmän kontrollorganisation. Kravs starka position som ett officiellt kontrollorgan kan upplevas som ett konkurrenshinder för producenter som uppfyller EU:s regler men inte Kravs. Regeringen bör därför ompröva dess ställning i detta hänseende.

Stockholm den 5 april 2006

Catharina Elmsäter-Svärd (m)

Lars Lindblad (m)

Cecilia Widegren (m)

Anders G Högmark (m)

Jeppe Johnsson (m)

Bengt-Anders Johansson (m)

Jan-Evert Rådström (m)

Ola Sundell (m)